

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opera

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opervm ...

Agobardus <Lugdunensis>

Parisiis, 1666

Ad Librvm De Ivdaicis Svperstitionibvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14657

22 STEPHANI BALVZII
donis-villam. *Quia bene nostis, inquit, ab illo, qui
solus merito & Rex & Sacerdos fieri potuit, ita Ecclesiam
dispositam esse, ut Pontificali auctoritate & Regali potestate
gubernetur.* Vide Marcam in libro secundo de Con-
cordia cap. primo.

CVM CONFRATRIBVS CONTVLIMVS]
id est, cum Episcopis. Hinc itaque confici posse puto
sequentem epistolam fuisse scriptam è synodo quapiam,
cui interfuerit Agobardus. quod indicare videtur epi-
stola illa, quæ nomine trium Episcoporum scripta est,
& ab Agobardo simul missa ad Imperatorem Ludovi-
cum Pium. Fieri quippe potest ut hi tres Episcopi scri-
pserint nomine totius synodi, Agobardoque deman-
data cura sit mittendi epistolam synodicam ad Principem,
quod ille præstare noluit, quin relationem quoque
suam adjungeret. Et fortassis istud peractum est in sy-
nodo quæ anno DCCCXXIX. celebrata est apud Lug-
dunum, cui Agobardus & Bernardus interfuerunt.

CORDOBA] five Corduba; quæ Sarracenorum
in Hispania sedes erat, ut docet Lucas Tudensis. quod
etiam colligi potest ex epistola Eulogij Cordubensis ad
Vviliefindum Episcopum Pampilonensem.

AD LIBRVM

DE IVDAICIS SUPERSTITIONIBVS.

EPISTOLA AGOB.] Titulus iste sumptus est
ex veteri codice. nec aliquid causæ esse potuit quòd
omitti debuerit in editione Pap. Massoni.

BERNARDI] Viennensis Archiepiscopi: ad quem
extant Paschalis I. & Eugenij II. Romanorum Ponti-
ficum epistolæ, quæ editæ sunt in Tomo IX. Car-
dinalis Baronij. Anno dein DCCCXXXIII. cum
Lotharius Augustus rebellaret adversus Ludovicum
Pium, plurimosque Episcopos in partes suas tra-
xisset, & in his Agobardum, Bernardus quoque Vien-
nensis in partes transgressus est; adeoque prævaluit fa-
ctio Lotharij, ut Ludovicus imperio dejectus fuerit,
& in carcere conclusus. Restituto demum Ludovico, A-
gobardus & Bernardus sedibus suis pulsi sunt, ob eam

perfidiam. Agobardus quidem, quòd adesse distulerit in conventu apud Theodonis-villam, quum ter fuisset evocatus. Bernardus verò, quòd post exhibitam præsentiam suam in eo conventu, rursus perfugerit in Italiam ad Lotharium. Causa autem illa Agobardi & Bernardi retractata est in conventu Stramiacensi, haud procul Lugduno, anno DCCCXXXVI. ut docet auctor vitæ Ludovici Pij: *in quo causam, inquit, Ecclesiarum Lugdunensis atque Viennensis vacantium ventilari fecit, è quòd Episcopi dudum iliarum, Agobardus quidem iussus ad rationem non venerit reddendam; Bernardus autem Viennensis assuerit quidem, sed rursus fugam inierit. Sed hac quidem res imperfecta remansit, propter absentiam, ut prædictum est, Episcoporum, Itaque supercedendi placuit iudicio, quòd nemo absens & inauditus sit damnandus. Interim illi in gratiam rediere cum Ludovico, eo nimirum tempore quo Lotharius patri reconciliatus est. Tuncque sedem suam uterque recepit, ut docet Ado Viennensis.*

EAOF] Ita disertè codex manuscriptus, tamen in codice quoque M S. disertè scriptum sit paulò pòst EAOR. Sed verior haud dubiè est prior scriptio. Eaof enim illum haud alium esse puto quàm eum qui Faova nominatur in Chronico Besuensi, Episcopusque fuit Cabillonensis anno DCCCXXX. eodem nimirum tempore quo Lugdunensem Ecclesiam regebat Agobardus, subscripsitque circa annum DCCCXXXV. Privilegio Aldrici Archiepiscopi Senonensis pro monasterio sancti Remigij, ubi vocatur Fova, *To. 2. Spicilegij pag. 584.* Et apud Hincmarum in posteriori opere adversus Gothescalcum cap. XXXVI. inter Episcopos qui Ebbonem damnarunt recensetur *Favo Episcopus*, id est, hic noster Cabillonensis. *Faova* autem, *Fova*, & *Favo* scribi potuit perperam pro *Eaof*, facili amanuensum errore, ut nemo non videt, cum litera E parum differat à litera F. Nam quòd *Faova* scriptum est, non *Faof*; istud quemquam remorari non debet. Litera enim F interdum usurpabatur à veteribus librariis loco literæ V. Sic Fulradus Abbas S. Dionysij, Summusque Capellanus & Consiliarius Pippini Regis, Vvolradus vocatur in epistola Stephani III. Papæ ad Pippinum apud Baronium ad annum DCCXVI. cum tamen certum

fit nomen ipsi fuisse Fulrado, & in editione ejusdem epistolæ quæ extat in Codice Carolino Tit. VIII. disertè scriptum sit, *precurrente industria Deo amabilis vi-
vi Folradi, tui fidelis.* Sic Fulda monasterium sancti Bonifacij, Volda nuncupatur in Narratione Clericorum Remensium de depositione Ebbonis: *Iussit eum deduci sub custodia ad Voldam monasterium S. Bonifacij.* Et Vulda in synodo Remensi adversus Arnulfum cap. XXIII. *Ebonem quoque Remorum Archiepiscopum idem molientem, per Rothadam Sueffonicum & Erchenradam Parisiorum Episcopum in Vuldensi monasterio pro similibus similia sustinuisse.* Sic in Chronico Hildensheimensi ad annum M. XCIII. Vratislaus Dux Bohemiæ vocatur Fratislaus. Neque dubito, quin, si quis operam in hoc ponere velit, multò plura exempla sit reperturus. Porro errat Papius Massonus, qui in Synopsi operum Agobardi existimat heic pro *Eaor*, legi debere *Ebon.*

CAP. I.

PREMISSA SCEDVLA] in epistola nimirum Agobardi, quæ missa est cum litteris Episcoporum Agobardi, Bernardi, & Eaof.

EXTREMITAS NOSTRA] id est, vilitas. Extremos hominum se dicunt viri modestissimi; quemadmodum Paulus se vocat omnium peripsema, & minimum Apostolorum, existimans se non esse dignum qui vocetur Apostolus. Sic Ionas Aurelianensis Episcopus in epistola ad Pippinum Aquitaniæ Regem: *Meam extremitatem apud serenitatem vestram astu diabolico diffamaverunt.* Idem in epistola ad Matfredum: *Meam extremitatem commonesecisti.* Sic enim legendum, non *extrenuitatem*, ut rectè illic monuit V. C. Lucas Dacherius. Sic in Privilegio Landerici Episcopi Parisiensis pro monasterio sancti Dionysij: *Dominus gloriosissimus Cludovicus Francorum Rex, divino irradiatus lumine, religiosa petitione humilitatis nostra extremitatem poposcit &c.*

COMPARATIVS] id est, emptus.

CAP. II.

VITA EIVS] nimirum Hilarij Pictaviensis Episcopi. Sed hæc non extant in ea quæ Fortunati nomine hodie circumfertur. Itaque tum alia sancti Hilarij vi-

ta terebatur manibus hominum.

LVCVS VALENTINIANOR.] Integrum hunc locum ex vita sancti Ambrosij à Paulino scripta retulit Agobardus. Rhabanus verò, quum scriberet adversùs Iudæos, satis habuit referre de incendio synagoga. idè- que omisit quæcunque narrantur de incendio Valentinianorum fano. Nam & Ambrosius in epistola xxix. memorat postremum illud incendium, ad Imperatorem Theodosium scribens. *Vindicabitur etiam, inquit, Valentinianorum fanum incensum? Quid est enim nisi fanum, in quo est conventus Gentilium? Licet Gentiles duodecim deos appellent, isti triginta & duos aonas colant, quos appellant deos.* De hoc Valentinianorum errore vide Tertullianum in libro de præscriptionibus hæreticorum cap. xxxiii. qui & peculiarem adversùs eos librum edidit.

SOLITAM PRO EO INTERCESSIONEM] id est, pro Imperatore. Solebant enim Principis nomen recitare inter mysteria. Tertullianus cap. xxx. Apologetici: *Nos enim pro salute Imperatorum Deum invocamus æternum.* Infra: *Oramus pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque hominis & Cesaris vota sunt.* Et paulò post, istud præceptum esse Christianis docet auctoritate B. Pauli in epistola prima ad Timotheum. Neque tum videbatur necessarium ut nomen Imperatoris inter mysteria proferretur, quòd uni tantum pareret orbis universus, adhucque in Ecclesia perseveraret sancta illa veterum Christianorum simplicitas. At postea quàm dividi orbis cœpit, proque innocentia & simplicitate fraus & dolus irreperere cœperunt inter Christianos, dubiumque ob eas causas esse potuit pro quonam Rege sacerdos oraret, si nomen Principis taceretur, verbisque tantum generalibus pro eo oraret Ecclesia; tum verò necessarium visum est ut nomen Principis recitaretur, quò fraudibus iretur obviam, intelligerentque populi eam esse mentem Ecclesiæ, ex divino præcepto & apostolica traditione descendente, ut illi Regi, qui tum imperitaret, fidem suam sanctam illibatamque servarent, vitamque ei prolixam, imperium securum, domum tutam, & cetera quæcunque ho-

minis & Regis vota sunt, precarentur, Itaque in libro Sacramentorum, qui Gregorio Magno tribui solet, disertè præcipitur ut nomen Regis pronuntietur inter mysteria: *Vna cum famulo tuo Papa nostro ill. & Rege nostro ill. & omnibus orthodoxis atque catholica & apostolica fidei cultoribus.* Et proferri quidem possent varia exempla hujus moris. Sed, omissis ceteris, ab arate nostra sumemus exemplum. Cùm ante hos viginti annos Catalani se justis ijsque necessariis de causis in fidem ac clientelam Ludovici XIII. Francorum Regis contulissent, ejusque se dominio volentes lubentèque subjecissent; manebat tamen adhuc in quorundam peccatoribus insitum in Gallos odium, & occulta in Hispanos inclinatio. Horum ergo affectibus utebantur Hispani ad turbandum Cataloniae statum. Sed opportunum in primis valdeque utile visum est, abuti monachorum virtutibus, ad quos tum in iis regionibus delapsa erat omnis ferè cura sacrarum concionum; quòd id genus hominum plurimum auctoritatis habeat apud plebem, præcipuè verò apud Catalanos, gentem religiosissimam. Ea tempestate vir illustrissimus Petrus de Marca, qui Tolosatium dein & Parisiensium Archiepiscopus fuit, in Cataloniae missus est cum amplissima potestate, ut provinciam recenter ad nos versam prudentia & sapientia ac ceteris bonis artibus, quibus plurimùm valebat, Regi Christianissimo teneret, imperioque Francico parere assuefaceret. Hic ergo cùm Barcinonem pervenisset, deque his rebus fuisset admonitus, Rectores monasteriorum illius urbis, quos Provinciales aut Superiores vocant, in suas aedes evocavit Idibus Iulij anni M. DC. XLIV. habitaque ad illos Latina oratione de meritis Ludovici XIII. Regis ejusque filij nunc regnantis in Cataloniae, deque fide qua Principi debetur, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam, ut ait Apostolus, quatuor eis capita proposuit ab universis per provinciam monachis observanda, quorum unum fuit istud: *Tertium quod vobis exigo, illud est, ut inter Missarum solennia, juxta D. Pauli præceptum, antiquorum Patrum traditionem jam ab ipso Tertulliano testatam, ipsiusque Missalis Romani contextum, Regis Christianissimi specialis & expressa ab omnibus sacerdotibus fiat commemoratio; ita ut*

non tantum Regis mentio generaliter injiciatur, sed Ludovici nomen disertè exprimat, quemadmodum exigit usus Ecclesie quotidianus; ne alioqui suspicio inde nascatur, aliud animo geri, aliud verbis simulari. Postremo loco admonuit non defuturos officio suo magistratus regios, si quid in hoc peccarent monachi. Sed ne pœnæ viderentur constitutæ tantum adversus monachos, ac si de ijs solis suspicio esset, literas deinde ad uniuscujusque diœceseos Vicarios generales dedit, in quibus eadem mandata continebantur. Extat autem epistola ejus ad Vicarios generales diœceseos Helenensis, in qua sic scriptum est: *In Orationibus quoque qua pro salute Regis inter Missarum solennia recitantur, Ludovici nomen disertè & specialiter exprimant.* Ceterum adversus hanc orationem Marcæ, puerilem admodum declamatiunculam eodem anno Tarracone edidit frater Petrus Moliner Trinitarius Magister, Theologiæ Doctor ac vespertinus Cathedralicus in Ilerdensi Lycæo. His enim se titulis ornavit homo opinione sua doctus & eloquens, sed, quantum ex ipsius declamatiuncula colligi potest, Musis non tam invisus, quàm ignotus.

CAP. I V.

CVM ALIIS VIGINTI] in synodo nimirum Epaonensi, quæ anno D X V I I. habita est, præside Avito Episcopo Viennensi. Sed heic Agobardus X X I V. tantum Episcopus ei synodo adfuisse docet, cum tamen X X V. reperiantur in vulgatis editionibus. Nisi si numerum rotundum ponere voluit, quod facilè crediderim. De loco porrò ubi habita est synodus illa, non una est omnium sententia, eaque res in diversum traxit ingenia hominum eruditorum. Sed neque ego velim dirimere eam litem. Ceterum silere non debeo vidisse me nuper vetustum codicem MS. epistolarum Aviti, & in his etiam esse epistolam ad Quintianum Episcopum, quam Sirmondus alique post eum existimant esse Tractoriam ad Episcopos provinciæ Viennensis ut ad synodum veniant Epaonensem. Et omnino Epaonis nomen deest in eo codice, ubi locus de Concilio congregando sic habet: *Idcirco cunctos simul poscimus fratres, ut Deo favente octavo Iduum Septembrium die in parochia episcopatus vestri medius atque opportunus locus electus est, sit & tempus &c.* Ex quo loco, licet valde corrupto,

colligi fortasse poterit sedes Epaonis, ut quæ fuerit in confinio nonnullarum diœcescon regni Burgundionum, cùm Avitus dicat medium esse episcopatus Quintiani, quem Quintianum, ut hoc obiter dicam, ab Episcopo Arvernoium esse diversum, cathedrâque aliquam nobis ignotam tenuisse in regno Burgundico, planè persuasum habeo.

ITA INTER CETERA STATVERUNT] Sic etiam Rhabanus in cap. LV. libri adversus Iudæos. Quem librum, ut in hoc promam meam sententiam, ex hac Episcoporum epistola delibatum esse satis constat. Nam cùm illa, uti suprâ diximus, è synodo quapiam missa esset, adeoque publicæ auctoritatis robur haberet, per manus hominum volitare debuit, ut intelligerent omnes quanam esset in hoc Episcoporum tractus Lugdunensis sententia. Vnde cùm postea in manus Rhabani pervenisset, atque illi data esset occasio scribendi adversum Iudæos, lucubrationem suam delibavit ex epistola illa synodica. Sic enim existimamus. Certè & observationes & auctoritates veterum easdem profert, & iisdem ut plurimum verbis, quibus utuntur Episcopi ad Imperatorem Ludovicum Pium scribentes.

CAP. V.

XXX. EPISCOPIS] in synodo Agathensi habita anno DVI. sub Cæsario Arelatensi. De qua synodo nos pluribus agemus in Notis ad Ruricium Lemovicensem; nonnullasque observationes adferemus, quæ fortassis indignæ non erunt eruditorum hominum curiositate. Vide Rhabanum in libro contra Iudæos cap. LVI.

CAP. VI.

ITA DEFINIERUNT] in synodo Matisconensi prima, quæ anno DLXXXI. habita est, præfide Prisco Lugdunensi Episcopo. Vide Rhabanum cap. LVII. ejusdem libri.

EDICTVM CHILDEBERTI] Mirum videri potest, cur Patres synodi Matisconensis utantur lege Childeberti adversum Iudæos, cùm potior apud illos esse debuisset videatur auctoritas Concilij III. Aurelianensis, in quo illud ipsum statutum est quod Edicto Childeberti Regis continebatur. Nam canonem Aurelianensem ne verbo quidem nominant. Et tamen non

adeo verus erat memoria illius Concilij, ut non etiam superesse potuerint qui in eo presentes fuissent. Itaque videtur hinc elici, non antè vim legis habuisse canones Conciliorum, quàm à Principe confirmati fuissent. Hęc autem confirmatio fiebat per Edictum publicum. Et quia promptior est executio Constitutionum principalium, præcipuè apud magistratus, quorum curę commissa est legum tuitio & executio; ideo Patres Matisconenses, quò magistratum favorem sibi concilient, decernere se profitentur juxta Edictum Childerti Regis, atque interim ea ratione factum Principis approbant. Ceterùm hunc Concilij Aurelianensis canonem describet infrà Agobardus in capite septimo hujus libri.

CAP. VII.

SANCTVS LVPVS] Lugdunensis Episcopus, qui Concilio Aurelianensi III. præfuit anno DXXXVIII. Errat enim Rhabanus, cùm hunc ex Agobardo locum describens, Lupum illum ait fuisse Treassenorum Episcopum. Sic enim ait in capite LVIII. libri adversum Iudeos: *Sanctus Lupus Treassenorum Episcopus, & cum eo alij XXIV. Episcopi, vel vicarij Episcoporum &c.* Nam Lupus Tricassium Episcopus mortuus erat diù antè quàm synodus illa Aurelianensis haberetur.

CAP. IX.

ECCLESIASTICA STATVTA] Rectè admonent Episcopi, ecclesiastica statuta esse firmanda per acta apostolica, id est, regulas ecclesiasticas non posse videri equas, nisi constet eas congruere traditioni. Quare non injuria adnotatum est ab optimo Męcenate meo in libro v. de Concordia Sacerdotij & Imperij cap. IX. §. III. quęcunque olim apud synodos proferebantur, ab ijs non simpliciter, sed cum inquisitione approbari solita; nempe si congruerent cum expositione & doctrina Patrum. Quare, ut idem auctor ait in capite octavo ejusdem libri, illud olim anxie in synodis disquirebatur, an nova cujuscumque Pontificis Romani epistola cum Scripturis & Canonibus congrueret; ut ita demum auctoritate illius omnes tenerentur, atque duobus veluti vinculis in fide confirmati essent, definitione Pontificis, & declaratione synodi. hunc esse Marciani Aug. sensum, cùm scripsit illa quę

à Leone I. Papa secundum ecclesiasticos canones definiuntur, à synodo declaratum iri.

NOVA PER VETERA] Nam cum, ut illic Marca scribit, *semel tradita fidei habendum sit, ut docet Iudas Apostolus; hinc sequitur eam esse fidei Christiana rationem, ut vetera eruantur, non autem nova condantur; quemadmodum rectè monuit Vincentius Lirinensis.* Sic Claudius Imp. aiebat apud Tacitum in libro XI. Annalium: *Omnia P. C. qua nunc vetustissima creduntur, nova fuere. In vetera scet hoc quoque; & quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erit.*

CAP. X.

RAB ACHIBAS] In codice regio scriptum est *Barachibas.* pro quo Massonius edidit *Barachias.* Sed apud Hieronymum, cujus est hic locus, legitur *Rab Achibaz.* Pro quo nos, ne scripturam vetusti codicis desereremus, edidimus *Rab Achibas.* Et irrepererat error ex transpositione literarum.

HILLEL] Vir fuit magni nominis, è cujus schola prodierunt octuaginta viri magni: quorum clariores, ut Genebrardus adnotat, fuere Jonathan filius Vziel, & Simeon Iustus, qui Christum ulnis excepit. Hos autem vel ex eo constat fuisse magnos viros, quòd Iohanen Ben Zachei, qui discipulorum Hillelis minimus fuit eruditione, universum tamen Cabbalæ & Scripturarum corpus, cunctas etiam Philosophiæ partes exactissimè tenuisse, ac scholæ Scribarum & Phariseorum magna cum laude præfuisse memoratur. Hillel porrò vixit annis centum & viginti.

CAP. XI.

SINE PRIUS SATVRARI FILIOS] Verba Christi sunt ad mulierem Chananæam. Hoc autem inter cetera argumento usus est ille qui exeunte postremo seculo Theses emisit in publicum, ut ostenderet mulieres non esse homines. Quod ideo visum est adnotare, ut intelligat lector non tum primùm agitatam fuisse hanc quæstionem, neque animi tantùm gratia, sed ferriò propositam ab Episcopo quodam Gallicano in synodo Matisconensi anno DLXXXV. ut Gregorius Turonensis narrat lib. VIII. cap. XX. Historiæ Francorum.

NOTÆ AD AGOBARDVM. 3A

CAP. XII.

TITI IVSTI] Vox *Iusti* non extat in codice manuscripto. Eam tamen habet editio Massoni, quæ Titi nomen, quod habetur in veteri codice, omisit. Vtrumque autem vocabulum extat hoc loco in Actis Apostolorum. Itaque retinuimus ob eam causam utrumque.

CAP. XIII.

DEDUCENTES SECVM] In cod. MS. hic locus ita legitur: *deducentes apud hospitarentur Iasonem* &c. Pro quo Massonus edidit: *deducentes secum, ut hospitarentur Mnas.* Sed in Actis Apostolorum cap. XXI. legitur: *adducentes secum, apud quem hospitarentur, Mnasonem.* Itaque Actorum auctoritate constituimus lectionem quæ nunc extat in editione operum Agobardi.

CAP. XVI.

IN LIBRIS CLEMENTIS] nimirum in fine libri secundi Recognitionum. Et manifestum est existimasse Agobardum hanc Clementis lucubrationem esse apocrypham. Itaque dubium non est quin secundum Agobardi sententiam Itinerarium B. Petri, à Clemente scriptum, illud ipsum opus sit quod sub Recognitionum titulo nunc quoque extat. id quod Bellarmino etiam probabile visum est.

CAP. XVII.

COMMUNE HABVISSE CONVIVIVM] Ita visum est edi debere pro eo quod editio Massoni habet *commune cavisse convivium.* Nam in codice MS. sic omnino scriptum est, *vel Apostoli credendis comune anisse convivium.* ex qua scriptione constituimus veram lectionem.

CAP. XVIII.

SUB CLAUDIO] Hujus famis meminit Eusebius in libro II. Hist. Eccles. cap. VI r i. & in Chronico; ubi eam contigisse ait, ut Baronio visum, quarto imperij Claudij Augusti anno. Verum in Chronico Eusebij nihil de anno quo famis illa contigit. Ait enim tantum, quemadmodum & in Historia, eam contigisse sub Claudio. Quare perperam hoc loco Eusebium corrigit Baronius; qui eam famem revocat ad secundum Claudij annum, auctoritate Dionij Cassij. Iosephus tamen

23 STEPHANI BALVZII
Scaliger in Animadversionibus ad Chronicon Eusebij
existimat eam evenisse anno mundi MMLXI. hoc est,
anno quinto imperante Claudio. Nostrum non est com-
ponere hanc litem inter tantos viros.

CAP. XXI.

SARRACENI VOCANTVR] Eusebius in Chro-
nico: *Abraham ex ancilla Agar genuit Ismaëlem: à quo
Ismaëlitarum gens, qui postea Agareni, deinde Sarraceni
dicti.* Et arbitratur D. Hieronymus Sarracenos dictos à
Sara uxore Abrahamæ, sicut Agareni dicuntur ab Agar an-
cilla. Sed istud improbat Ios. Scaliger in Animadversio-
nibus ad Chronicon Eusebij. Existimat enim potius esse
deducendam verbi hujus originem à *Sarak*, quod Arabi-
cè sonat furaces: *Quales sunt, inquit, qui Turcis di-
cuntur Cosaki Tartari, quales Martolossi, quales Bando-
lieri in Pyrenæis.* Hieronymi tamen opinionem Scali-
gericæ præfert Innocentius Cironius in librum v. De-
cretal. Tit. vi. Genebrardus verò putat Sarracenos ip-
sius dictos à Sara monte, quem olim ipsi incolebant.

AD LIBRVM

DE BAPTISMO IVDAICORVM
MANCIPIORVM.

CONSULTATIO] In codice regio nullus titulus
extabat in hoc loco. Sed in vetustissimo operum
Agobardi elencho, qui descriptus est in initio volumi-
nis, titulus istius libri sic legitur quemadmodum nos
edidimus.

ADALARDO] Corbeia veteris Abbati, in dia-
cesi Ambianensi. Filius fuit Bernardi fratris Pippini
Regis, ut in ejus vita narrat Paschasius Radbertus. Un-
de & in aula Pippini educatus est; ut, præter alios, de-
cet etiam Agobardus in cap. 11. libri de dispensatione
rerum ecclesiasticarum. Mortuo demum Pippino, A-
dalhardus inter intimos familiarium Karoli Magni Re-
gis adscitus est: à quo missus est an. DCCCX. ad Leo-
nem III. Papam, unà cum Bernhario Episcopo Co-
loniensi, & Alio Vvormatiensi, consulturus de Pro-
cessione Spiritus sancti, de qua tum recenter mora erat
questio